

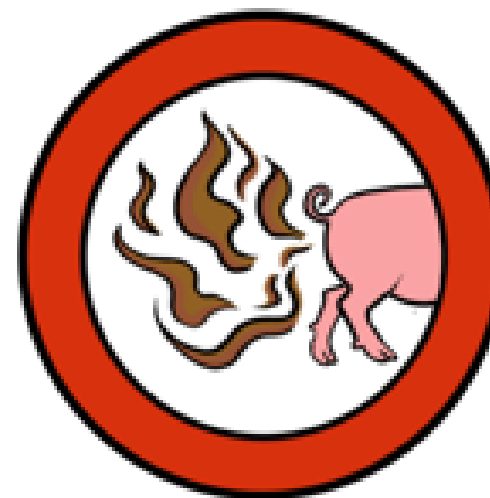
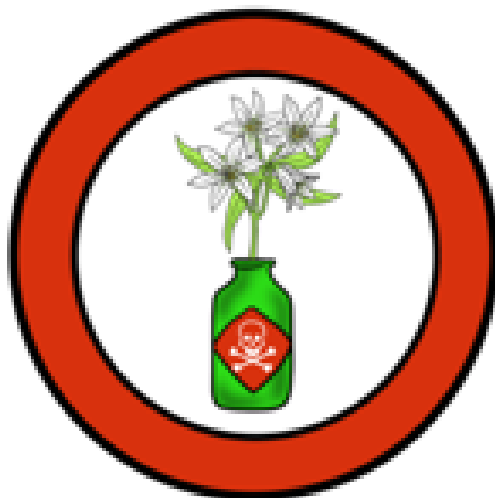

HET BRABANTS BURGERPLATFORM

organiseert in de Horst, St. Jozefplein 14, 5428 GL Venhorst

VRIJDAG 6 MAART 2026, 14.00 UUR

welkom

Lokale regulering van bestrijdingsmiddelen

Anne de Vries, 06-03-2026

bestrijdingsmiddelen

- **Werkzame stof versus eindproduct**
- **Natriumwaterstofcarbonaat**
- **Reguliere middelen:**
 - Citronellaolie
 - Glyfosaat
 - RIVM: 20% bevat een Zeer Zorgwekkende Stof, 10% een potentiële ZZS
 - CLM: 25 werkzame stoffen bevatten PFAS, van 150.000 kg (2010-20) naar 250.000 kg in 2023.
- **Candidates for substitution**
- **Biologische middelen**
 - Vaak laag-risico middelen. MAAR niet altijd

A: 61,2%

B: 83,4%

C: 96,2 %

Welk deel hiervan is chemisch?

2. Crashcourse Toelating

- Verordening (EG) 1107/2009
- Beoordeling door EFSA en Ctgb
- Doel: hoog beschermingsniveau mens, dier en milieu, boven verbetering van teelten (art. 1 lid 3)
- Veilig voor mens en dier (art. 4 & 29)
- Geen onaanvaardbaar effect op het milieu (art. 4 & 29)

Risico's

- Unicef: te hoge blootstelling bij 1 op de 12 Nederlandse kinderen
- RIVM: veel hogere concentraties in huisstof en lucht rondom bollenvelden
- Correlaties met ziekten zoals Parkinson, kanker en autisme bij kinderen
- Achteruitgang insectenpopulatie
- Hiaten in risicobeoordeling: Parkinson, cumulatie, huisstof, chronische effecten, biodiversiteit, referentiesoorten

Op welke plek staat Nederland op de Europese lijst van landen met de meeste kg bestrijdingsmiddelen per hectare?

A: 1

B: 2

C: 11

Gemeentelijke handleiding

Regulering bestrijdingsmiddelen

Provinciale handleiding

Regulering bestrijdingsmiddelen

Ruimte voor lokale regelgeving

- **Hardnekkig misverstand: alleen het Ctgb gaat over gebruik**
- **Position paper Ctgb dec 2025**
- **Rechtszaken**
- **Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EG)**
 - **Gebruik minimaliseren in gebieden met kwetsbare groepen**
 - **Minimaliseren in N2000-gebieden en KRW-beschermde gebieden**

Bescherming gezondheid mens en dier, natuur en milieu

Algemene regels voor hele Nederlandse grondgebied

Rijk

- Regels over gebruik (Bal, Wgb, Bgb)
- Regels over toelating (Wgb, Bgb)

Ctgb

- Toelating middelen
- Gebruiksvoorschriften (Ver. 1107/2009, Wgb, Bgb)

Veilig gebruik op specifieke locaties

Provincie

- Natura 2000, NNN, provinciale landschappen
- Halen KRW-doelen grondwater
- Grondwaterbeschermingsgebieden

Gemeenten

- Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
- Gezondheid: Bescherming burgers en kwetsbare groepen

Waterschappen

- Halen KRW-doelen voor regionale wateren
- Regels over lozingen

Gemeenten: Regels in het omgevingsplan

- EU: Gebruik minimaliseren in gebieden met kwetsbare groepen (Sevenum-zaak)
- Art. 2.1 lid 4 Ow: in ieder geval rekening houden met beschermen van de gezondheid
- Raad van State over geitenhouderijen: mag ook uit voorzorg
- **Waar kan je dan aan denken?**

Algemene regels

- Spuitvrije zones
- Verbod op bepaalde (niet-biologische) teelten (bv. lelieteelt) → Opsterland, Haaksbergen
- Verbod op bepaalde middelen
- Evt voorafgaand hieraan: voorbereidingsbesluit → Fryske Marren
- Vergunningsplichten

Mijn gemeente doet niets:
wat nu?

- **Maatwerkvoorschriften**
- **Voordeel: meteen ingrijpen**
- **Nadeel: per locatie besluiten**
- **Kan ook aangevraagd worden door belanghebbenden (bv. omwonenden)**
- **Voorbeelden:**
 - **Spuitvrije zone**
 - **Teeltverbod**
 - **Verbod bepaalde middelen**

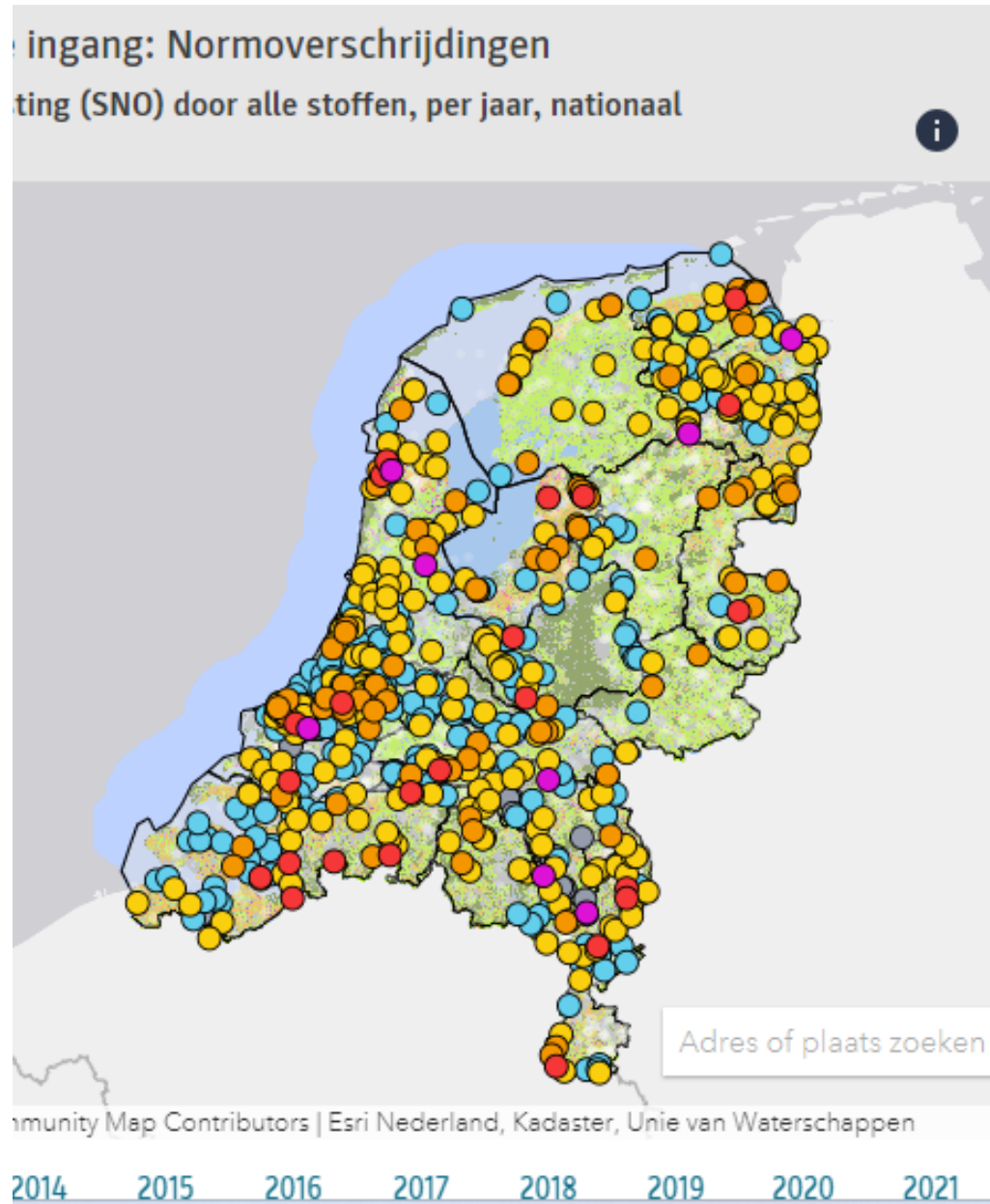

Uitdagingen

- **Nadeelcompensatie-claims**
 - Schade gaat uit boven maatschappelijke risico (art. 4:126 Awb)
 - Geen gemist inkomen voor nog niet aangevangen bedrijfsvoering (ECLI:NL:RVS:2014:3968)
 - Grondwaardedaling
- **Verbod op willekeur**
- **Breedte van de spuitvrije zone**
 - ABRvS: 50 m bij nieuwbouw
 - Civiele rechter in lelieteelt-zaken: 250 m
 - OBO-onderzoek: 250 m rondom bollenvelden veel hogere concentraties in huisstof en lucht
 - Momenteel: onderzoek RIVM en Wageningen

Waterkwaliteit

Bron: bestrijdingsmiddelenatlas

- EFSA, Reductie afspoeling
 - bij 20 m = 80%;
 - 15 m = 72%;
 - 10 m = 60%;
 - 5 m = 37%
- **Wat doet Nederland?**
 - A. Niets
 - B. 0,5-5 meter
 - C. 5-15 meter
- Gevolg: te veel bestrijdingsmiddelen in 49% van het oppervlaktewater

**NATUUR
& MILIEU**

**Vragen en
discussie**

BURGERPARTICIPATIEVERORDENING

FRANK VAN DEN DUNGEN

6 MAART 2026

BRABANTS BURGERPLATFORM

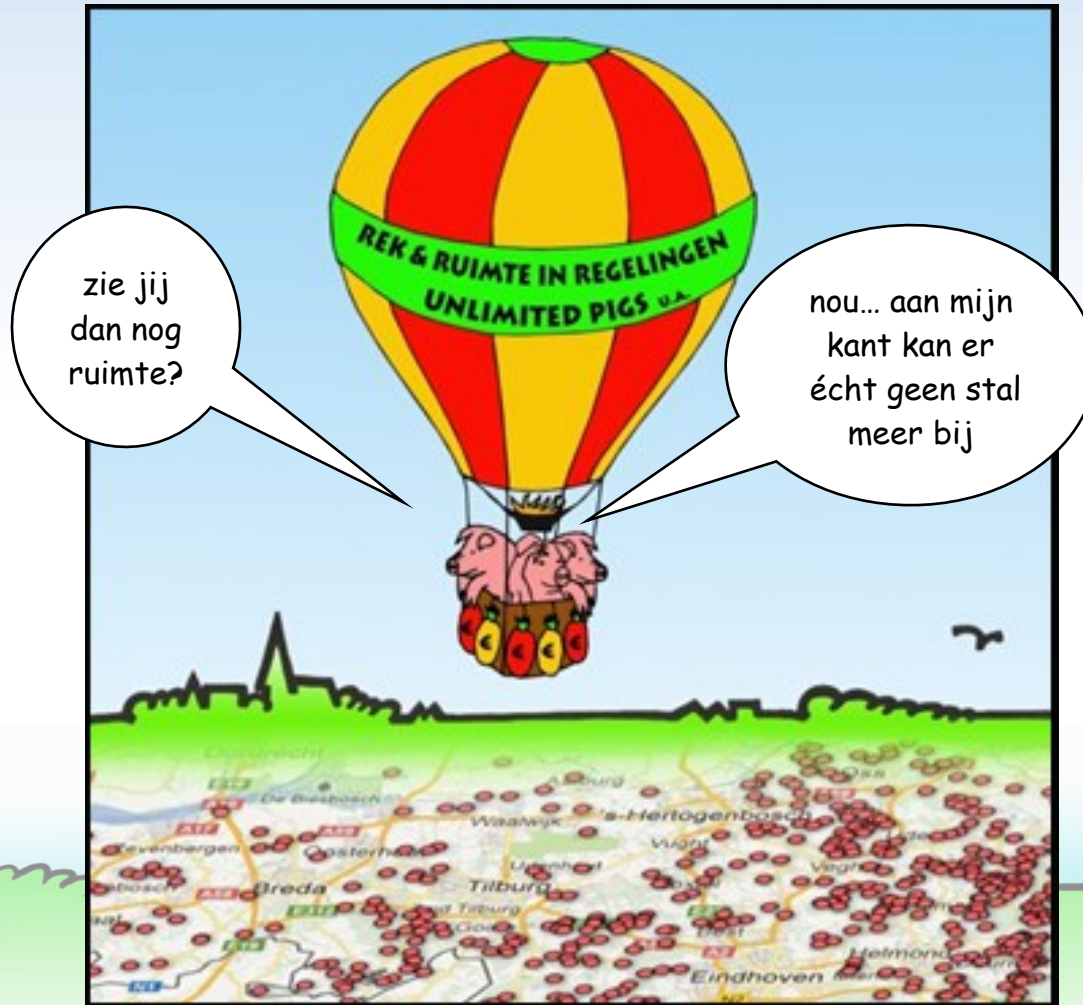
KNOLLEN & CITROENEN

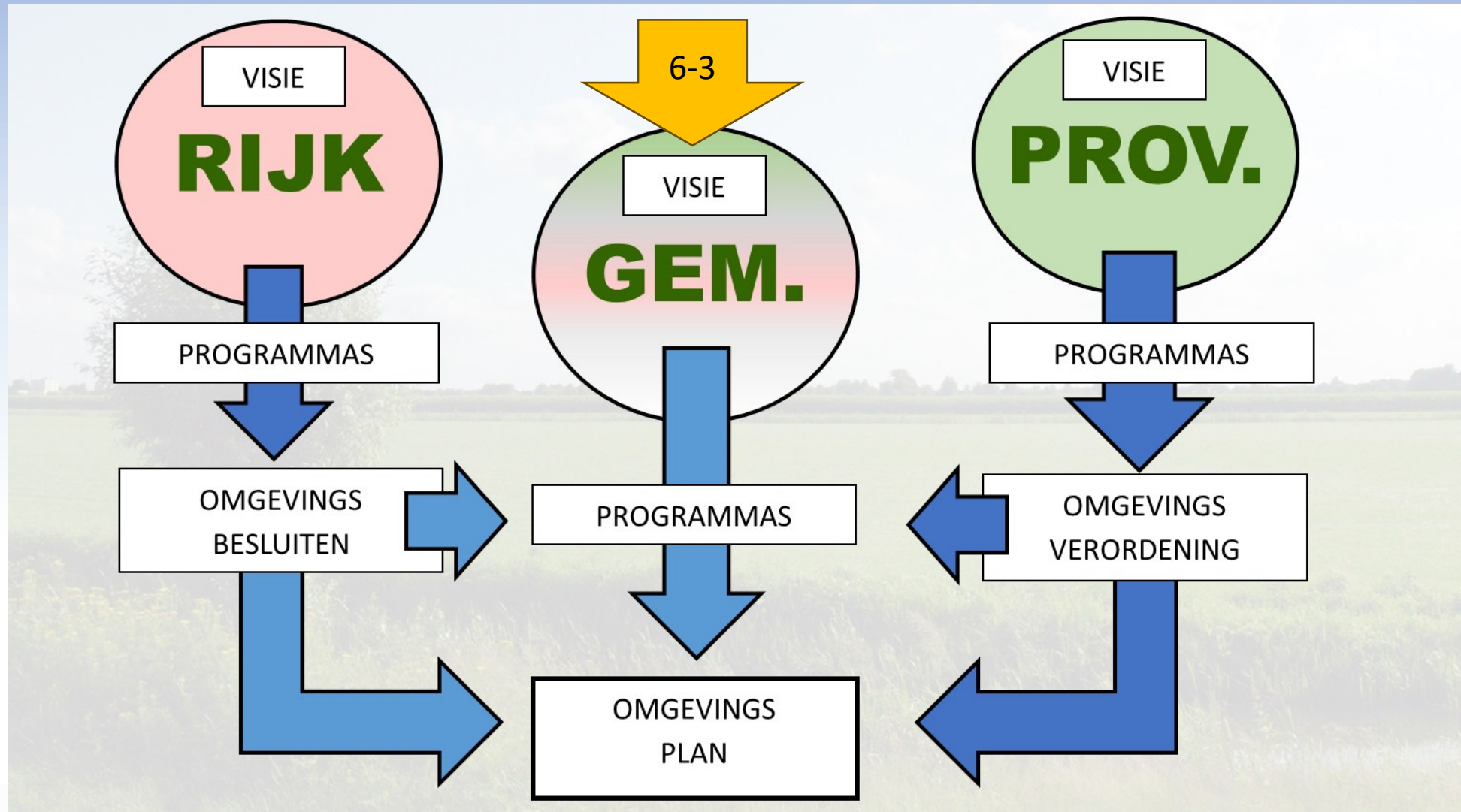
UIT DIVERSE OMGEVINGSVISIES

BRABANTS BURGERPLATFORM

OMGEVINGSWET BIEDT RUIMTE

BELANGRIJKSTE ARTIKEL OMGEVINGSWET

1. iedereen die kan vermoeden dat iets wat je gaat doen, nadelige gevolgen kan hebben voor de leefomgeving, moet dat voorkomen.
2. lukt dat niet, dan moet je die nadelige gevolgen beperken.
3. lukt dat ook niet ... **doe het dan niet !**

**Artikel 1.7
zorgplicht**

Artikel 1.7 (activiteit met nadelige gevolgen)

Een ieder die weet of **redelijkerwijs** kan vermoeden dat zijn activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving, is verplicht:

- alle maatregelen te nemen die **redelijkerwijs** van hem kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen,
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen **zoveel mogelijk** te beperken of ongedaan te maken
- als die gevolgen **onvoldoende** kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat **redelijkerwijs** van hem kan worden gevraagd.

OMGEVINGSWET BIEDT MEER RUIMTE

VROEGER

nadelige gevolgen
moesten keihard
bewezen zijn

NU

nadelige gevolgen
redelijkerwijs
kunnen vermoeden

evident

PARTICIPATIE

DUIDELIJK

BIEDT RUIMTE

participatie is het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, andere overheden) bij het proces van besluitvorming over een project of activiteit

VAAG

er staat niet HOE de participatie moet plaats vinden

VRIJHEID VAN VORM - MAATWERK

HOE

ZELF DOEN

DELEGEREN

MEE-BESLISSEN

CO-PRODUCEREN

ADVISEREN

RAADPLEGEN

INFORMEREN

*in een vroeg stadium
betrekken van
belanghebbenden bij
het proces van
besluitvorming*

INSPREKEN

**PARTICIPATIE
LADDER**

**laddertje met een addertje
NIET WETTELIJK**

WAARBIJ PARTICIPEREN?

gemeente

gemeente

OMGEVINGSVISIE

OMGEVINGSPROGRAMMA

OMGEVINGSPLAN

iedereen die ...

ACTIVITEIT

OMGEVINGS
DIALOG

OMGEVINGS
DIALOOG

BIJ AANVRAAG OMGEVINGSVERGUNNING VOOR ACTIVITEIT MOET IEDEREEN AANGEGEVEN

- OF ER PARTICIPATIE IS GEWEEST MET BELANGHEBBENDEN

zo-ja ...

- HOE
- MET WIE
- MET WELKE UITKOMST
- WAT IS DAARMEE GEDAAN

zo-nee ...

- eh... is ook niet verplicht
- geen reden om te weigeren
- behalve als het wél verplicht is

BIJ AANVRAAG OMGEVINGSVERGUNNING VOOR

B, U, I, T, E, N, P, L, A, N, S, E, O, M, G, E, V, I, N, G, S, P, L, A, N, A, C, T, I, V, I, T, E, I, T,

B₃ **O**₁ **P**₃ **A**₁

KAN DE GEMEENTE PARTICIPATIE VERPLICHTEN

omgevings-
dialoog

niets gedaan ...

aanvraag wordt niet behandeld
vergunning kan om deze reden niet geweigerd worden

iets gedaan ...

vorm is vrij - norm is vrij

liefst naar verhouding van de
impact op de omgeving

VERPLICHTINGEN GEMEENTE PARTICIPATIE

aan de voorkant

OPENBARE KENNISGEVING

wie, wat, waar, waarvoor, wanneer, hoe, hoe vaak, hoe diep,
en met welk resultaat

- .
- .
- OMGEVINGSPLAN
wijziging of vaststelling

aan de achterkant

MOTIVERINGSPLICHT

- OMGEVINGSVISIE
- OMGEVINGSPROGRAMMA
- OMGEVINGSPLAN

VERPLICHTINGEN GEMEENTE PARTICIPATIE

aan de voorkant

OPENBARE KENNISGEVING

wie, wat, waar, waarvoor, wanneer, hoe, hoe vaak, hoe diep,
en met welk resultaat

- .
- .
- OMGEVINGSPLAN
wijziging of vaststelling

aan de achterkant

MOTIVERINGSPLICHT

- OMGEVINGSVISIE
- OMGEVINGSPROGRAMMA
- OMGEVINGSPLAN

THEORIE

OMGEVINGSWET
BIEDT TOCH
RUIMTE?

TJA....
IETS TE VEEL ...

PRAKTIJK

TESTCASE

gemeente komt zelf met nieuw plan voor woonwijk
hoeveel participatie-acties?

TESTCASE

gemeente komt zelf met nieuw plan voor woonwijk
hoeveel participatie-acties?

GEMEENTE - INITIATIEFNEMER

omgevingsdialoog

rapportage

GEMEENTE - BEVOEGD GEZAG

kennisgeving

uitvoering

beoordelen rapportage

motivering

inspraak

NIEUWE WET 1-1-2025

VERSTERKING PARTICIPATIE OP DECENTRAAL NIVEAU

DUIDELIJK DOEL

het vergroten van de betrokkenheid van
inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties
bij de **VOORBEREIDING, UITVOERING** en **EVALUATIE** van beleid

STRAKKE REGLING

1-1-27: inspraakverordening ➡ participatieverordening

OPNIEUW RUIMTE

wet biedt gemeenten veel ruimte:
wat, hoe, wie, wanneer, waarvan, met hulp van

DRIE VORMEN VAN PARTICIPATIE

4

de omgevings-
dialoog

PARTICIPATIE

van meet af aan
meedenken, meepraten, meedoen

OPTIE

OMGEKEERDE PARTICIPATIE

gemeente denkt mee, en ondersteunt idee
van inwoner(s), bedrijf, organisatie

OPTIE

UITDAAGRECHT

wij doen dat beter dan jullie... incl. budget

VIER TIPS

P-verordening zonder P.

participatieverordening opstellen zonder participatie is vloeken in de kerk

bundel je krachten

werk coöperatief: zorg dat je samen optrekt met andere inwoners en/of organisaties

voorkom een stille dood

1 – kadertje boven ieder nieuw idee: P. ja-nee, hoe, wie..
2 - attendering - inschrijven: netwerk van geïnteresseerden

BRABANTSBURGERPLATFORM@GMAIL.COM

PAUZE

BRABANTS BURGERPLATFORM

Van Geurbron naar Geurhinder Een kijk vanuit het Burgerperspectief

Over de aanbevolen uitgangspunten voor geurbeleid
en gebiedsvisie, en geur in planregels Omgevingsplan

Hugo van Belois, geurspecialist

6 Maart 2026

Wat ik niet hoef uit te leggen

Geuren: heb je in vele smaken!

Onaangenaam

Aangenaam

Wat glashelder is

Geurhinder in Nederland, een actueel probleem

▲ Op de voorgrond het woonerf van de familie Pronk, rechts de drie varkensstallen. Ook links (niet zichtbaar op de foto) staan twee varkensstallen. © Ronald Hissink

1. DE RECHTSZAAK

Al ruim een decennium ligt Theo Pronk in de clinch met de gemeente Raalte. Die had in de ogen van de familie nooit een uitbreidingsvergunning mogen geven aan de buurman. Talloze verzoeken om iets te doen aan de overlast

Dagblad De Stentor
Januari 2023

Theo en Roy (en nog 2000 anderen) wonen in 'een geurhel': 'In deze lucht valt niet te leven'

Theo Pronk (70) uit Raalte komt van de boerderij en woont al zijn hele leven op het Sallandse platteland. Sinds de buurman grote varkensstallen mocht bouwen, verpest een penetrante stank zijn woongenot. Jarenlang was hij een roepende in de woestijn, maar een verrassende uitspraak van de rechter lijkt alles te veranderen. Voor Theo - en nog duizenden andere gezinnen - gloort weer hoop. „Ik ben geen westerling die hier net woont en klaagt over stank.”

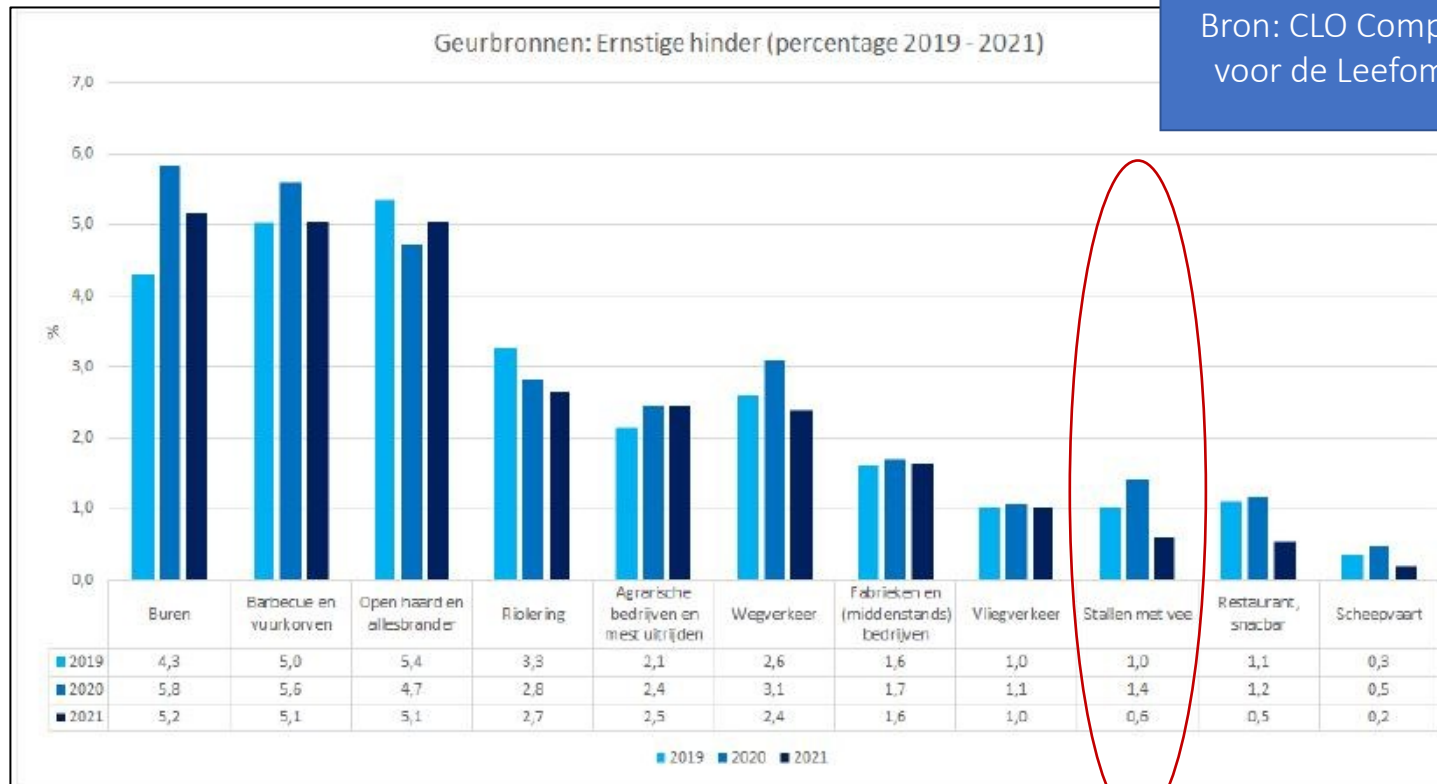
Staat schiet tekort in bescher- ming omwonenden tegen stankoverlast veehouderijen

Op 14 september 2022 heeft de rechtbank Den Haag een baanbrekend vonnis gewezen over de bescherming van omwonenden van intensieve veehouderijen die (ernstige) stankoverlast ervaren. De rechtbank heeft bepaald dat de Staat onrechtmatig handelt doordat de bescherming tegen

Geuroverlast, probleem in cijfers

Geurhinder in Nederland: de situatie in cijfers

Bron: CLO Compendium voor de Leefomgeving

De problematiek: hoe zo leidt Geurbeleid 'naar minder hinder' ?

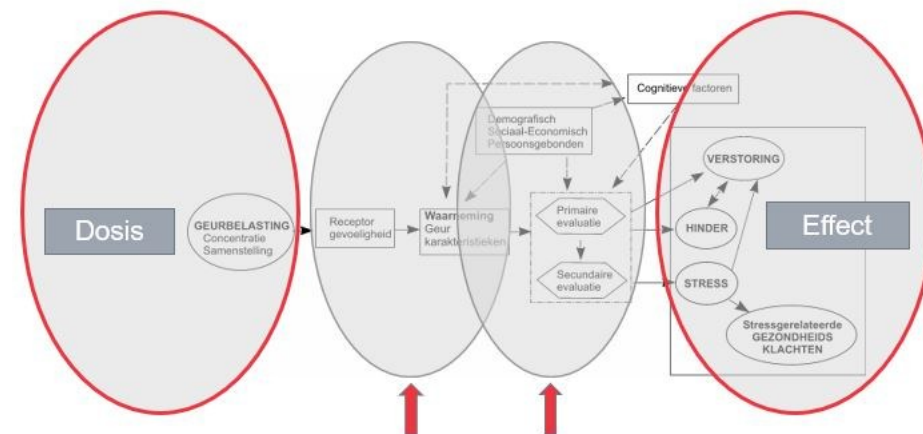

▲ Op de voorgrond het woonerf van de familie Pronk, rechts de dierboerderij (niet zichtbaar op de foto) staan twee varkensstallen. © Ronald Hiss

1. DE RECHTZAAK

Al ruim een decennium ligt Theo Pronk in de clinch met de gemeente. Die had in de ogen van de familie nooit een uitbreiding van de varkensstallen geven aan de buurman. Talloze verzoeken om iets te doen.

De afweging: bepalen van de toelaatbare geurbelasting

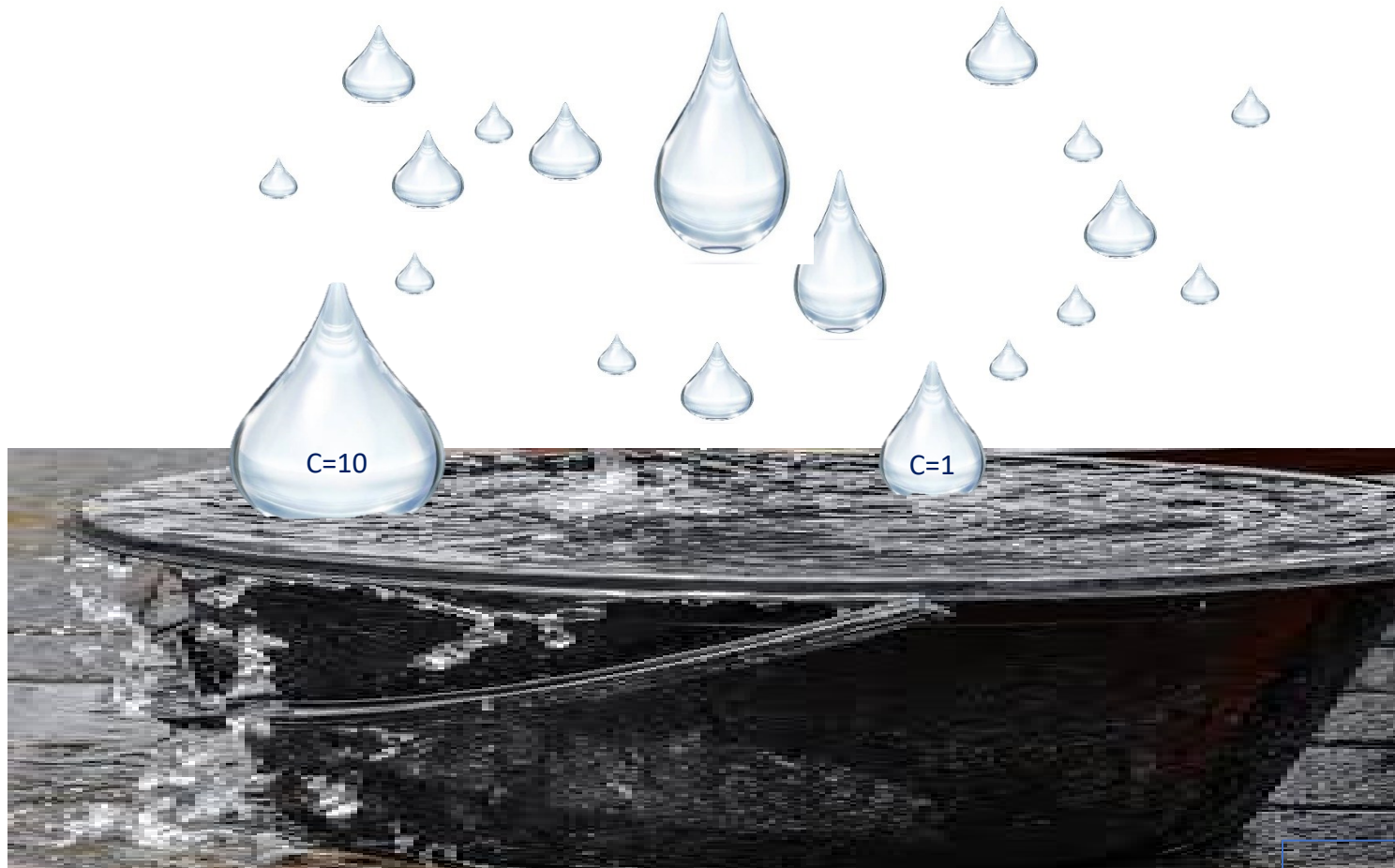
Rekening houdend met verschillen in waarneming en beleving tussen mensen

Als burger merk je ‘alle geur-druppels bij elkaar’

Hinder door veel uren met geur
En extra door die uren met veel geur

“het stinkt hier vaak/altijd”
“soms niet te harden”

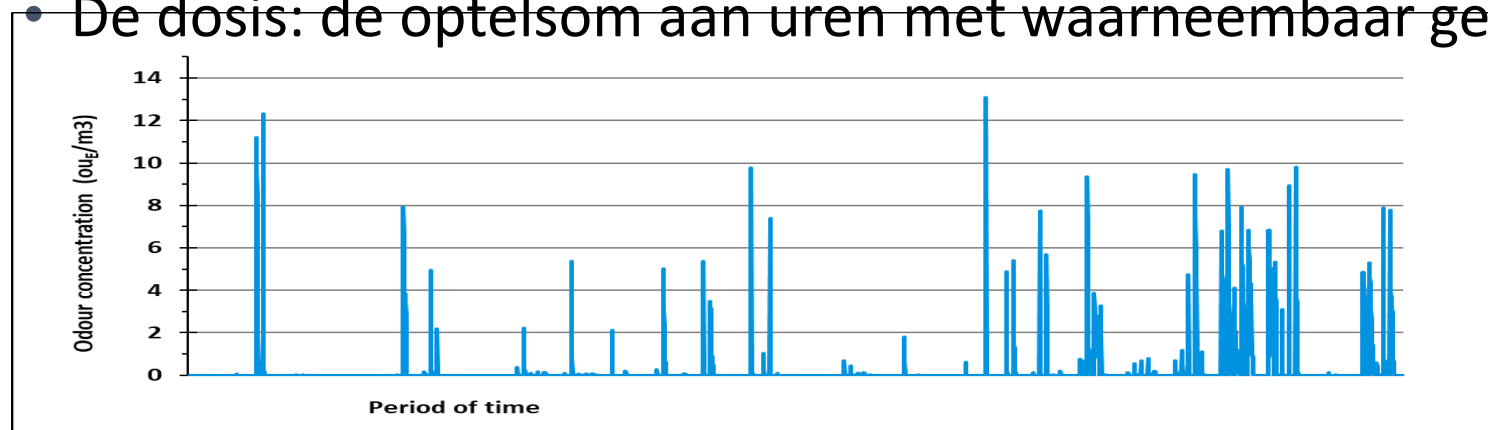

Brabants Burgerplatform 6-3-2026

Het beschrijven van de geurbelasting, de dosis

- **De geurbelasting op een woning, de praktijk is**
 - Voortdurend wisselende geurconcentraties in de tijd, van nul tot ...
 - De dosis: de optelsom aan uren met waarneembaar geur

Brabants Burgerplatform 6-3-2026

- Manieren om uit geurbelasting $F \times I$ de dosis te bepalen
 - **Tellen** aantallen geururen (% v.d. tijd) $\longrightarrow$ 'Odour frequency'
 - **Rangschikken** geurconcentraties $\longrightarrow$ Percentielen

Factoren, waar houden we rekening mee?

F I D O S T: Factoren van de dosis die hinder bepalen

F.I.L.A. (NL) internationale beschrijving van geursituaties, vuistregel voor bouwstenen van elk Geurbeleid

Primair, de geurbelasting of-blootstelling zelf

- **F** = **Frequentie**, aantallen uren per jaar met blootstelling
- **I** = **Intensiteit**, de concentratieniveaus in de uren met geur

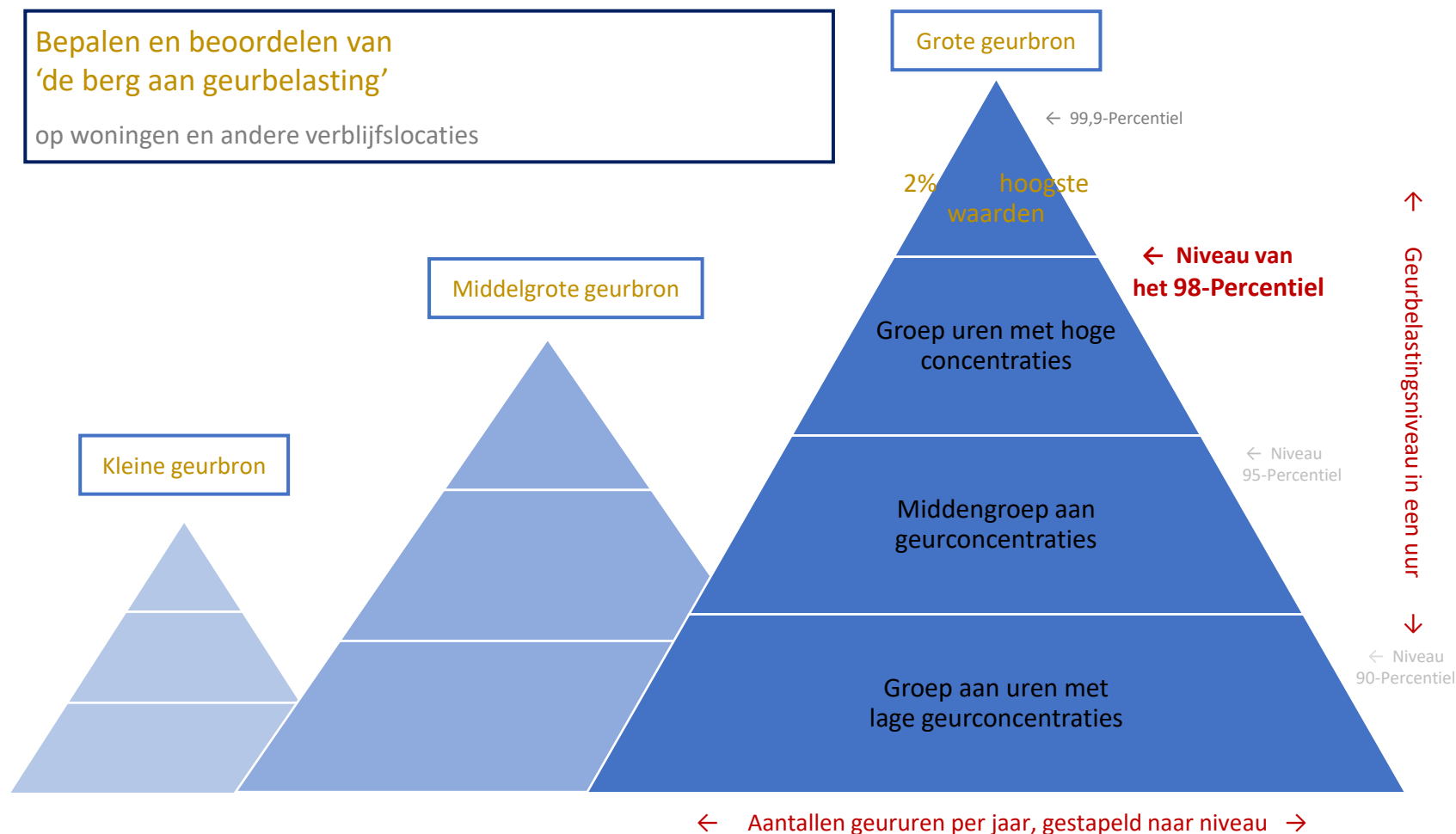
Secundair, te betrekken bij afweging op aanvaardbaarheid

- **L** = **Locatie** of sensitiviteit omgeving waar geurbelasting optreedt
- **A** = **Aard van de geur** qua hinderpotentieel of onaangenaamheid

En ook:

- **D** = **Duur geurepisoden**, aantal uren/dagen achtereen met belasting
- **t** = **Waarnemingsdrempel van de burger**, hoe goed ruikt een omwonende?

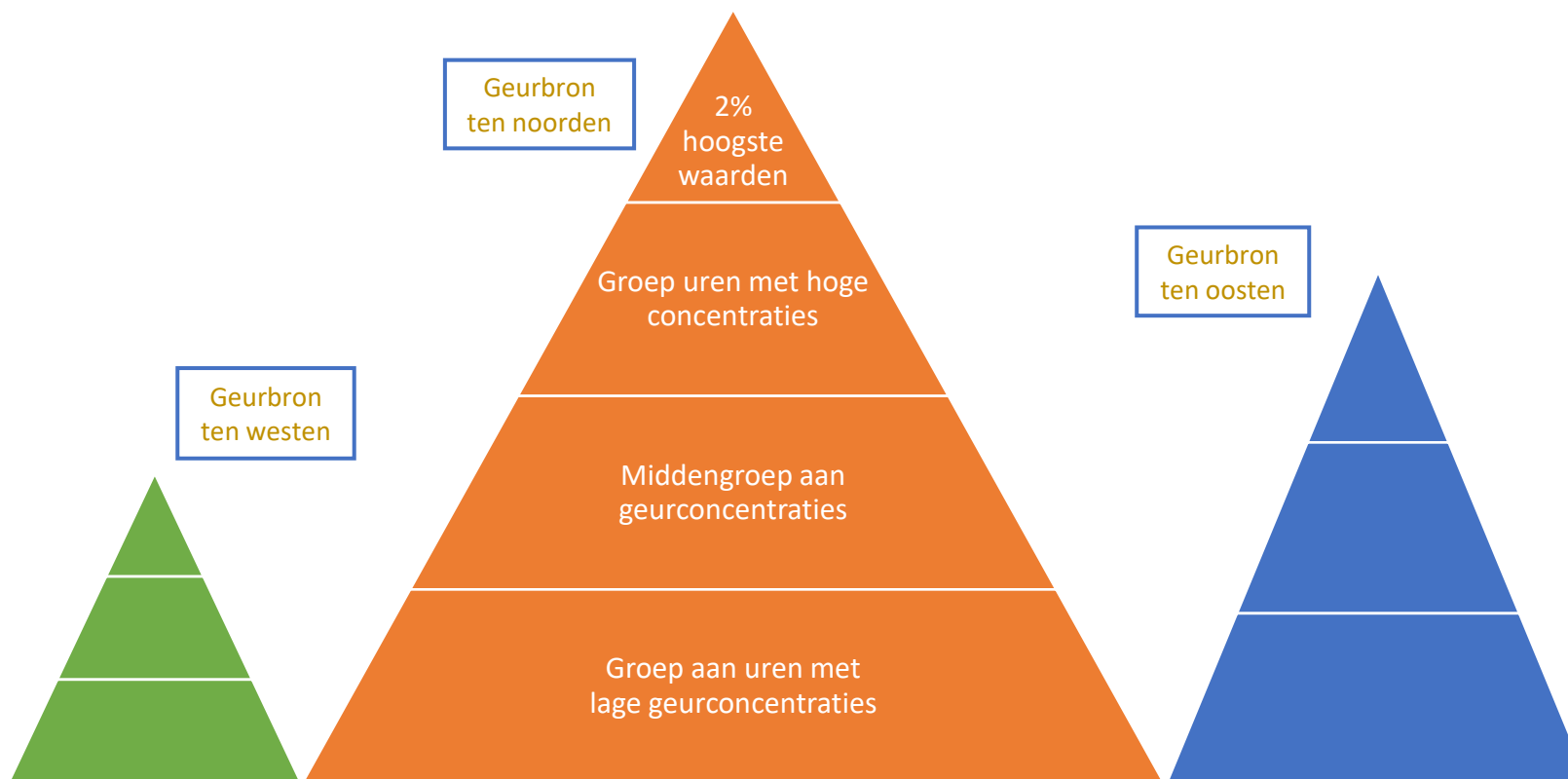
Werkgebied Geurhinder

Geurcumulatie: 'geur van meerdere kanten'

Geursituatie drie bronnen 'naast elkaar' in een gebied

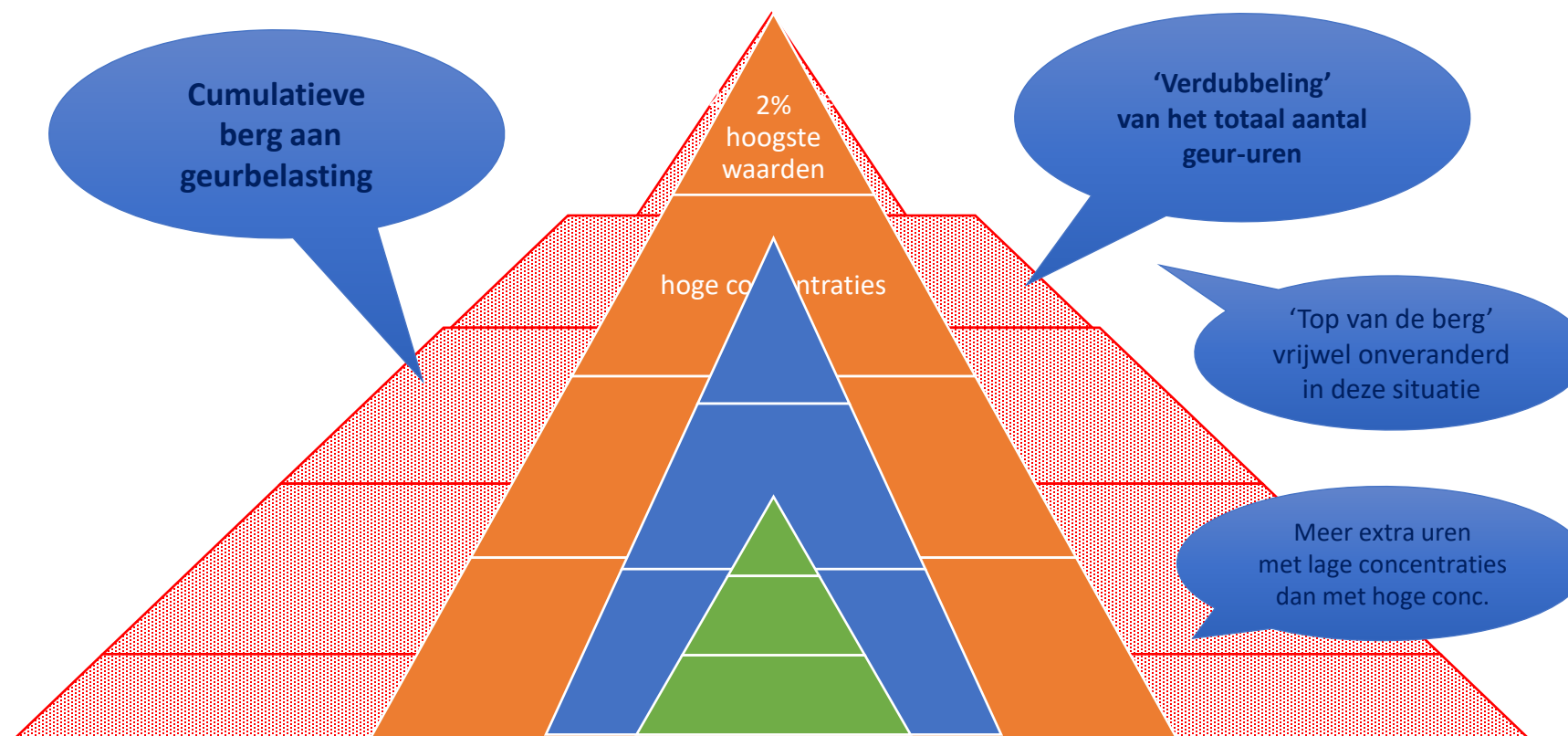
(geurbelasting op dezelfde woning, bij verschillende windrichtingen)

Geurcumulatie 2, het jaarbeeld

Geursituatie met drie bronnen, samen 'op jaarbasis'

(aantallen uren per jaar, alle windrichtingen samen, met geur op een bepaald concentratieniveau)

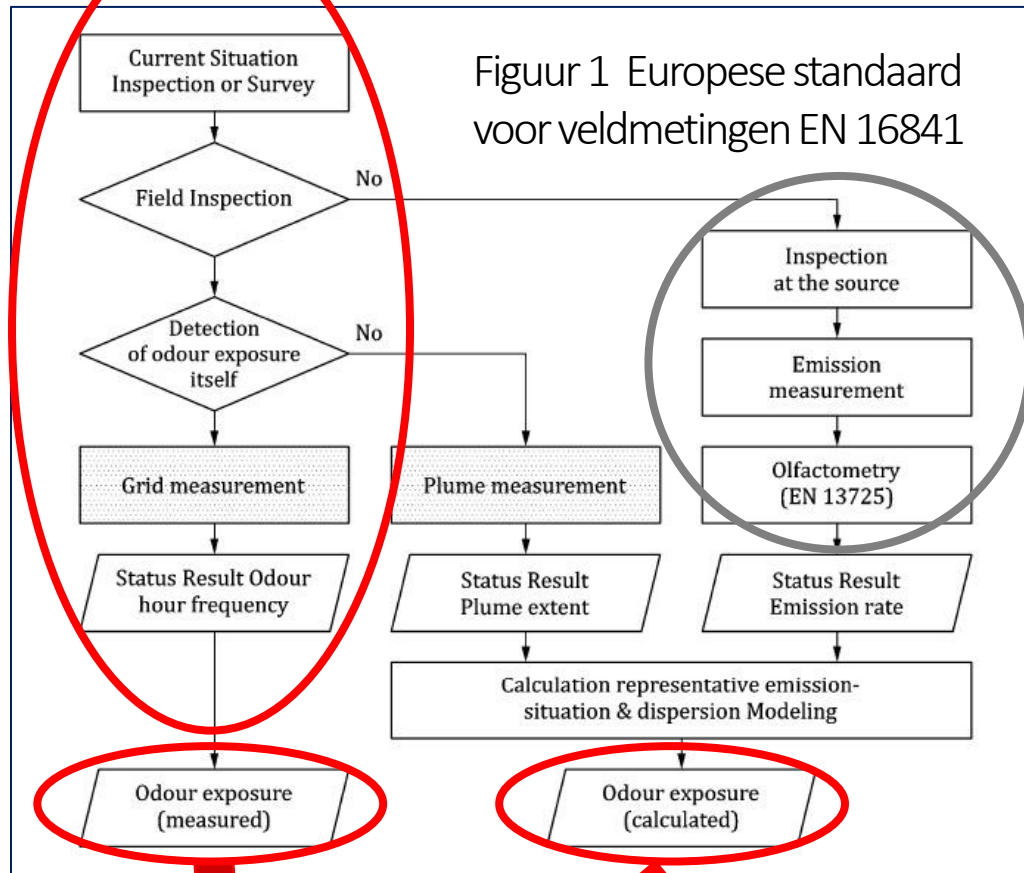
Geurcumulatie: is optellen geururen

De berg aan geurbelasting in beeld

Typering geursituaties qua geurbelasting en hinderrisico algemeen				Verdeling van een standaard 1000 geururen per jaar (= uren 'in de wind, in de pluim') over zes geurbelastingsniveaus en de bijbehorende hinderbeleving/hinderscore					
Omvang geurbelasting in een geur-uur, omschrijving				Geen	Nauwelijks-Licht	Licht-Matig	Matig-Sterk	Sterk-Zeer sterk	Zeer sterk-Uiterst sterk
Geurniveau in een uur, geurconcentratie (ou _E /m ³) uurgemiddeld				< 0,2	0,2 – 0,5	0,5 – 1,5	1,5 – 5	5 – 18	> 18
Aanduiding geurwaarneming/hinderbeleving dat uur					'Speldenprik'	'Lichte Hinder'	'Hindertijk'	'Verstorend'	'Alarmerend'
Hinderscore (10-puntsschaal) omwonenden dat uur				0	1 - 2	3 - 4	5 - 6	7 - 8	9 - 10
Situatie aan veehouderijen	Geurbelasting (conc. als 98-percentiel)	Omschrijving Situatie	Hinderrisico in aantal GEUR-UREN % Hinder / % ernstige h.	Aantallen uren per jaar (orde van grootte) naar belastingsniveau/geurimpact					
Één Bron	5	Ten westen	740 uur/jaar 20% / 10%	260	130	200	240	160	10
	14	Ten westen	900 uur/jaar	100	100	150	280	250	100
Cumulatie Voorbeeld 1	8	Twee IVH's, ieder 5 Wind West en Noord	1300 uur/jaar	-	210	380	380	330	22
	9	Drie IVH's, ieder 5 West, Noord, Oost	1900 uur/jaar	-	300	500	600	500	33
	10	Vier IVH's, ieder 5 W, N, O en Zuid	2900 uur/jaar	-	480	770	900	700	44
Cumulatie Voorbeeld 2	5	1 IVH, voorgrond 5	740 uur/jaar	-	130	200	240	160	10
	5,5	1 achtergrond 2 erbij Ten noorden	1250 uur/jaar	-	260	360	420	200	11
	6	2 achtergrond van 2 erbij in Noord +Oost	1800 uur/jaar	-	380	550	620	230	11
	35	3 achtergrond van 2 erbij in N, O en Zuid	2500 uur/jaar	-	600	800	880	260	11

Realiteit kan anders zijn dan NNM-model aangeeft

daarom *noodzaak veldmetingen*

Illustreert meerwaarde beschikbaarheid van veldmetingen

Standaard geuronderzoek altijd benadering schatting geurbelasting

Emissiemeting/-kental

Alle bronnen?
Alle emissiesituaties?
Representativiteit bronsterktes?

Modelberekening

Lokale situatie juist?
Gebouwinvloed goed?
Uurgemiddelde accuraat?
..... etc.

!?!

om Modelresultaat te kunnen toetsen

BRABANTSBURGERPLATFORM@GMAIL.COM

Dank

Nog even nababbelen?

BRABANTS BURGERPLATFORM